

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ЕКОЛОГІЧНЕ ПРАВО»

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Ступінь вищої освіти	Бакалавр
Освітня програма	Право
Заняття:	II семестр
Лекції	2 години на тиждень згідно розкладу
Практичні	1 година на тиждень згідно розкладу
Кількість кредитів	4
Мова викладання	Українська

Сторінка курсу в СДО НТУ «ДП»:
<https://do.nmu.org.ua/course/view.php?id=3317>

Інформація про викладача

Прізвище, ім'я, по батькові	Тюря Юлія Іванівна
Науковий ступінь	Доктор юридичних наук
Вчене звання	Доцент
Посада	Професор кафедри цивільного, господарського та екологічного права НТУ «Дніпровська політехніка»
Контакти	Роб.тел. 0562-373-07-88
E-mail	tyurya.j.i@nmu.one
Профайл	http://cgp.nmu.org.ua/ua/vykl.php
Персональна сторінка	https://orcid.org/0000-0001-7732-3535
Консультації	ауд.10/313, 2 години на тиждень (згідно графіку індивідуальних консультацій, що розміщений на інформаційному стенді кафедри)
Місце	Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», кафедра цивільного, господарського та екологічного права, 49005 м. Дніпро, пр. Дмитра Яворницького, 19; 10 корпус, 3 поверх, ауд. 313
Онлайн-консультації	електронна пошта (щоденно, окрім вихідних і святкових днів) tyurya.j.i@nmu.one

1. Анотація до курсу

Однією з найбільш актуальних проблем сучасності є охорона навколишнього природного середовища. Ця проблема набула особливо важливого значення, у зв'язку з розширенням масштабів та можливостей людства у сфері природокористування. Це зумовлює існування величезного масиву еколого-правових нормативних актів, які спрямовані на врегулювання і охорону відносин у цій галузі.

Вивчення екологічного права є важливою складовою професійної підготовки юриста, оскільки практика застосування еколого-правових норм у різних сферах суспільного життя висуває багато проблем, які ускладнюються

специфікою екологічних правовідносин, недосконалим правовим регулюванням та іншими факторами.

Успішне оволодіння курсом з навчальної дисципліни «Екологічне право» – неодмінна умова становлення студента, його професійної культури та високої кваліфікації.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета дисципліни – формування у студентів еколого-правового світогляду, еколого-правового мислення, закріплення необхідних юридичних знань з метою вирішення конкретних питань практичної діяльності щодо кваліфікації еколого-правових відносин, захисту екологічних прав людини, забезпечення екологічного правопорядку.

Завдання курсу:

✚ знати основні категорії й інститути екологічного права, уміти розкрити їх зміст;

✚ вміти порівнювати і аналізувати норми екологічного законодавства, тлумачити і застосовувати чинне екологічне законодавство;

✚ узагальнювати еколого-правову практику та робити відповідні висновки, давати юридичну кваліфікацію відносинам, що пов'язані з використанням і охороною довкілля та його елементів;

✚ уміти вирішувати конкретні практичні питання, пов'язані із застосуванням норм екологічного права.

3. Результати навчання

Дисциплінарні результати навчання (ДРН)
Аналізувати і тлумачити чинне екологічне законодавство
З'ясувати специфіку права власності на природні ресурси та права природокористування
Характеризувати основні принципи еколого-правового регулювання
Відмежовувати екологічні правовідносини від інших видів правовідносин
Давати належну правову оцінку ситуаціям, що виникають у процесі екологічних правовідносин
Характеризувати види та заходи юридичної відповідальності за порушення еколого-правових норм
Визначати способи реалізації суб'єктивних екологічних прав та юридичних обов'язків у сфері використання природних ресурсів і охорони довкілля
Застосовувати еколого-правові норми до конкретних фактичних обставин
Визначати правові заходи щодо охорони навколишнього природного середовища та практику міжнародного співробітництва у цій сфері

4. Структура курсу

Види та тематика навчальних занять
ЛЕКЦІЇ
Тема 1. Поняття, предмет, метод, принципи та система екологічного права України
1. Предмет і поняття екологічного права
2. Об'єкти та суб'єкти екологічного права
3. Метод правового регулювання екологічних відносин
4. Принципи екологічного права
5. Система екологічного права
6. Джерела екологічного права
Тема 2. Право власності на природні ресурси
1. Поняття та зміст права власності на природні ресурси
2. Об'єкти права власності
3. Форми власності на природні ресурси
4. Суб'єкти права власності на природні ресурси
5. Підстави виникнення та припинення права власності на природні ресурси
Тема 3. Право природокористування
1. Право природокористування: поняття й види
2. Принципи права природокористування
3. Об'єкти та суб'єкти права природокористування
4. Класифікація права природокористування. Загальне і спеціальне природокористування
5. Права та обов'язки природокористувачів
6. Підстави виникнення і припинення відносин природокористування
Тема 4. Юридична відповідальність за порушення екологічного законодавства
1. Поняття та підстави юридичної відповідальності за екологічні правопорушення
2. Екологічне правопорушення як підстава юридичної відповідальності
3. Адміністративна відповідальність за екологічні правопорушення
4. Цивільно-правова відповідальність за екологічні правопорушення
5. Кримінальна відповідальність за екологічні злочини
6. Дисциплінарна відповідальність в екологічній сфері
Тема 5. Правове регулювання охорони та використання земель
1. Землі як об'єкт правової охорони та використання
2. Право власності на землю
3. Право користування землею та його види
4. Правові заходи охорони земель
5. Юридична відповідальність за порушення земельного законодавства
Тема 6. Правова охорона вод
1. Води як об'єкт правової охорони
2. Характеристика відносин водокористування
3. Функції державного управління в галузі використання і охорони вод
4. Правові заходи охорони вод
5. Юридична відповідальність за порушення водного законодавства
Тема 7. Правовий режим використання і охорони лісів та інших об'єктів рослинного світу
1. Поняття і загальна характеристика лісів як об'єкту правової охорони
2. Право власності на ліси та право користування лісами
3. Функції державного управління в галузі використання і охорони лісів
4. Правова охорона рослинного світу. Заходи щодо відтворення, підвищення продуктивності, охорони та захисту лісів. Юридична відповідальність за порушення законодавства про рослинний світ та лісового законодавства
Тема 8. Правовий режим використання та охорони тваринного світу

1. Тваринний світ як об'єкт правової охорони і використання
2. Суб'єкти, види і підстави права використання та охорони тваринного світу
3. Функції державного управління в галузі використання і охорони тваринного світу
4. Охорона тваринного світу. Юридична відповідальність за порушення законодавства про тваринний світ
Тема 9. Правовий режим використання та охорони надр
1. Надра як об'єкт правової охорони і використання
2. Право користування надрами: поняття, види, підстави виникнення і припинення, зміст
3. Управління в галузі використання і охорони надр
4. Заходи по охороні надр. Юридична відповідальність за порушення законодавства про надра
Тема 10. Правове регулювання охорони атмосферного повітря
1. Особливості атмосферного повітря як об'єкта екологічного права та його правового режиму
2. Поняття правової охорони атмосферного повітря
3. Система правових заходів щодо охорони атмосферного повітря
4. Юридична відповідальність за порушення законодавства в галузі охорони атмосферного повітря
Тема 11. Міжнародне співробітництво у сфері екологічного права
1. Поняття та принципи міжнародно-правової охорони навколишнього природного середовища
2. Міжнародно-правова охорона морського середовища
3. Міжнародно-правова охорона рослинного і тваринного світу
4. Діяльність міжнародних неурядових організацій та співробітництво України з ЄС у сфері захисту навколишнього природного середовища
ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ
1. Правова охорона земель (розгляд механізмів правової охорони земельної ділянки, включаючи запобіжні заходи, санкції та відшкодування збитків)
2. Правова охорона вод в Україні (аналіз обов'язків суб'єктів водокористування щодо збереження водних об'єктів і дотримання норм екологічної безпеки)
3. Правова охорона лісів України (визначення заходів правового впливу, відповідальності порушників та механізмів відновлення лісових ресурсів)
4. Правова охорона тваринного світу в Україні (аналіз основних викликів у сфері охорони тваринного світу, включаючи питання збереження біорізноманіття, охорони рідкісних видів та впливу діяльності людини на природні екосистеми)
5. Правова охорона надр в Україні. Правова охорона природно-заповідного фонду (аналіз основних прав і обов'язків суб'єктів надрокористування щодо раціонального використання корисних копалин та відшкодування збитків, завданих навколишньому середовищу, розгляд проблем та перспектив розвитку природно-заповідного фонду України)
6. Правова охорона атмосферного повітря в Україні (визначення ключових екологічних викликів, пов'язаних з забрудненням атмосферного повітря, зокрема питання глобальних змін клімату та впливу людської діяльності на якість повітря, розгляд можливих заходів щодо покращення законодавчої бази для ефективного захисту атмосферного повітря, включаючи впровадження нових технологій і міжнародні екологічні стандарти)

5. Технічне обладнання та/або програмне забезпечення

Спеціально обладнана проектором аудиторія 10/307 або 10/310 для проведення лекційних та практичних занять.

Для навчання необхідно мати з собою гаджети зі стільниковим інтернетом.

Студент повинен мати активований акаунт університетської пошти (student.i.p@nmu.one) на Office 365 та бути зареєстрованим у СУДН «Moodle» на дистанційний курс з навчальної дисципліни «Екологічне право».

6. Система оцінювання та вимоги

6.1. Навчальні досягнення здобувачів вищої освіти за результатами вивчення курсу оцінюватимуться за шкалою, що наведена нижче:

Рейтингова шкала	Інституційна шкала
90 – 100	Відмінно
74 – 89	Добре
60 – 73	Задовільно
0 – 59	Незадовільно

6.2. Здобувачі вищої освіти можуть отримати підсумкову оцінку з дисципліни на підставі поточного оцінювання знань за умови, якщо набрана кількість балів з поточного тестування та самостійної й індивідуальної робіт складатиме не менше 60 балів.

Засоби діагностики та процедури оцінювання

ПОТОЧНИЙ КОНТРОЛЬ			ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ	
навчальне заняття	засоби діагностики	процедури	засоби діагностики	процедури
лекції	контрольні питання	усне опитування, бліц-опитування, тестування	комплексна контрольна робота (ККР)	визначення загальної кількості балів за результатами поточних контролів; виконання ККР під час іспиту за бажанням здобувача
практичні	контрольні завдання за кожною темою	виконання практичних завдань, надання відповідей на питання веб-форумів		

6.3. Критерії оцінювання за відповідний вид навчальної діяльності студента

Опрацювання курсу навчальної дисципліни «Екологічне право» передбачає аудиторну (лекції та практичні заняття) та самостійну роботу здобувачів вищої освіти. Вивчення дисципліни включає в собі й дистанційну організацію навчання, зокрема, за допомогою дистанційної платформи MOODLE.

Поточний контроль з дисципліни проводиться для всіх видів навчальних занять протягом семестру з метою діагностування рівня знань, умінь та навичок. Визначення рівня сформованості дисциплінарних компетентностей (результатів навчання) здійснюється за кожною темою дисципліни. За змістом він включає два аспекти: якість засвоєння матеріалу, який охоплюється темами навчальної дисципліни, та сумлінність здобувачів у практичній та самостійній роботі.

Оцінювання з курсу навчальної дисципліни «*Екологічне право*» здійснюється з урахуванням розподілу отриманих балів за відповідний вид навчальної діяльності здобувача:

- ✓ поточне тестування за кожною темою;
- ✓ участь у форумі;
- ✓ вирішення задач для отримання підсумкової оцінки «відмінно»;
- ✓ виконання практичних завдань;
- ✓ виконання індивідуального завдання.

Тестування – це метод ефективної перевірки рівня засвоєння знань, умінь і навичок із навчальної дисципліни.

Тестування з навчальної дисципліни «*Екологічне право*» здійснюється за кожною темою відповідно до її змісту з використанням дистанційної платформи MOODLE. Оцінювання відповідей здійснюється автоматично.

Веб-форум або просто Форум – інтернет-ресурс, популярний різновид спілкування в інтернеті, для проведення дискусій, на якому користувачі обмінюються досвідом та ідеями з певної заданої теми.

В рамках навчальної дисципліни «*Екологічне право*» передбачено проведення форуму за кожною темою.

З метою закріплення теоретичного матеріалу програмою дисципліни передбачено проведення практичних занять. Практичні заняття з курсу «*Екологічне право*» передбачають розгляд здобувачами теоретичних положень, засвоєних на лекціях та в процесі самостійної роботи, обговорення реферативних повідомлень, виконання практичних завдань. Опрацювання вказаних завдань є обов'язковим для здобувачів, оскільки отримані бали за них враховуються при визначенні загального балу підсумкового контролю (екзамену). За умови очного навчання практичне заняття може проводитися з поділом групи на малі групи для створення дискусії.

Практичні завдання з навчальної дисципліни представлені у вигляді окремих завдань, які мають достатній ступінь складності, носять творчий діяльнісний характер і дають змогу виявити вміння здобувачів самостійно і творчо мислити, здійснювати інформаційний пошук, а також застосувати набуті знання з дисципліни «*Екологічне право*» на практиці. Певні завдання можуть виконуватися з використанням відповідних електронних ресурсів та додаткових матеріалів. Оцінювання таких завдань здійснюється автоматично.

Вирішення задач з рамках навчальної дисципліни «*Екологічне право*» є не обов'язковим та пропонується лише для студентів, які бажають отримати підсумкову оцінку з навчальної дисципліни «*Екологічне право*» «**відмінно**». Оцінювання таких завдань здійснюється викладачем.

Самостійна робота здобувача (СРС) є основним засобом засвоєння навчального матеріалу у вільний від аудиторних занять час. Самостійна робота включає:

- попереднє опрацювання інформаційного забезпечення за всіма видами навчальних занять;
- самостійне опрацювання теоретичних питань курсу;
- розв'язання завдань самоконтролю опанування дисциплінарними результатами навчання відповідно до робочої програми дисципліни.

Метою СРС є засвоєння навчальної дисципліни в повному обсязі і послідовне формування у здобувачів самостійності як риси характеру, що відіграє суттєву роль у формуванні сучасного фахівця. У ході самостійної роботи здобувач має перетворитися на активного учасника освітнього процесу, навчитися свідомо ставитися до опанування теоретичних і практичних знань, вільно орієнтуватися в інформаційному просторі.

Самостійною роботою студента в рамках вивчення навчальної дисципліни «Екологічне право» є підготовка індивідуального завдання.

Індивідуальні завдання студентів з окремих навчальних дисциплін (комплексу навчальних дисциплін) включають виконання розрахункових, графічних, розрахунково-графічних робіт, есе, рефератів, презентацій, оформлення звітів, аналіз практичних ситуацій, підготовка реферативних матеріалів із фахових публікацій, курсових проектів (робіт), кваліфікаційних робіт, власні дослідження до конференцій, участь в олімпіадах тощо. Індивідуальні завдання сприяють більш поглибленому вивченню студентом теоретичного матеріалу, формуванню вмінь використання знань для вирішення відповідних практичних завдань, підвищення рівня підготовки і розкриття індивідуальних творчих здібностей.

Індивідуальними завданнями студентів в рамках вивчення навчальної дисципліни «Екологічне право» є підготовка презентації за запропонованою темою.

Аудиторна робота здобувача на заняттях оцінюється безпосередньо викладачем при проведенні заняття. Участь в аудиторних заняттях передбачає активне включення здобувача в дискусії із викладачем та іншими здобувачами групи, ставлення питань, поширення власних думок, вражень та досвіду. Також оцінюється системність та активна участь у груповій діяльності.

Оцінювання знань здобувачів з навчальної дисципліни «Екологічне право» здійснюється шляхом виставлення балів за кожний вид навчальної діяльності за 100-бальною шкалою. У таблиці наведено розподіл максимальної кількості балів за певний вид навчальної роботи здобувача за темами навчальної дисципліни.

Таблиця – Розподіл балів за видами навчальної роботи здобувача

Теми	Індивідуальне завдання (підготовка презентації)	Вирішення задач для отримання підсумкової оцінки «відмінно»	Поточне тестування	Участь у форумі та виконання завдань	Робота на заняттях (визначає викладач)
1.	10		5,0	1	10
2.			5,0	1	
3.			5,0	1	
4.			5,0	1	
5.		5,0	5,0	2	
6.		5,0	4,0	2	
7.		5,0	5,0	1	
8.		5,0	3,0	2	
9.			3,0	2	
10.			3,0	1	
11.			2,0	1	
Разом	10,0	20,0	45,0	15,0	100

Загальна оцінка з навчальної дисципліни «Екологічне право» визначається за накопичувальною системою, тобто сума всіх балів, отриманих за виконання певного виду робіт здобувача. Максимальна кількість балів з курсу навчальної дисципліни складає **100 балів**.

Викладач, враховуючи досягнення здобувача з дисципліни, його системну та активну участь і роботу на платформі MOODLE, може додати **0-10 балів**. Також можна отримати додатковий **1 бал**, надавши відповідь на питання щодо Вашого враження стосовно курсу навчальної дисципліни «Екологічне право».

Підсумковий контроль – комплексне оцінювання рівня сформованості дисциплінарних компетентностей. Метою підсумкового контролю є комплексне оцінювання рівня сформованості результатів навчання з дисципліни за чверть, семестр або навчальний рік.

Для навчальної дисципліни «Екологічне право» передбачений підсумковий контроль у формі **екзамену**.

За умови отримання студентом **не менше 60 балів** за результатами поточного контролю, викладач, враховуючи активну та системну роботу здобувача на заняттях та платформі MOODLE, може на підставі результатів поточного контролю визначити та визнати загальну оцінку за екзамен без участі здобувача.

За умови отримання **менше 60 балів** за результатами поточних контролів студент повинен пройти підсумковий контроль, при цьому результати поточного контролю не враховуються при визначенні загальної оцінки екзамену.

Незалежно від результатів поточного контролю кожен здобувач має право скласти екзамен.

Екзамен відбувається у письмовій формі або з використанням можливостей дистанційної платформи MOODLE, складається з теоретичної та практичної частин.

Підсумкове оцінювання (якщо здобувач вищої освіти набрав менше 60 балів та/або прагне поліпшити оцінку)	Екзамен відбувається у письмовій формі та складається з теоретичної та практичної частин: – 36 тестових запитань; – вирішення практичних завдань. Правильна відповідь на запитання тесту оцінюється у 2 балів. Загальна кількість балів за тестування складає 72 бали. Вірне вирішення практичних завдань оцінюється у 28 балів. Максимальна кількість балів за іспит складає 100.
--	--

7. Політика курсу

7.1. Політика щодо академічної доброчесності. Академічна доброчесність студентів є важливою умовою для опанування результатами навчання за дисципліною і отримання задовільної оцінки з поточного та підсумкового контролів. Академічна доброчесність базується на засудженні практик списування (виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання), плагіату (відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства), фабрикації (вигадування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі).

Політика щодо академічної доброчесності регламентується положенням "Положення про систему запобігання та виявлення плагиату у Національному технічному університеті "Дніпровська політехніка".
http://www.nmu.org.ua/ua/content/activity/us_documents/System_of_prevention_and_detection_of_plagiarism.pdf.

У разі порушення студентом академічної доброчесності (списування, плагиат, фабрикація), робота оцінюється незадовільно та має бути виконана повторно. При цьому викладач залишає за собою право змінити тему завдання.

7.2. Комунікаційна політика.

Студенти повинні мати активовану університетську пошту та бути зареєстрованими у СУДН «Moodle» на дистанційний курс з навчальної дисципліни «Екологічне право».

Обов'язком студента є перевірка один раз на тиждень (щонеділі) поштової скриньки на Office 365.

Протягом тижнів самостійної роботи обов'язком студента є робота з дистанційним курсом «Екологічне право» (www.do.nmu.org.ua).

Усі письмові запитання до викладача стосовно курсу мають надсилатися на університетську корпоративну електронну пошту.

7.3. Політика щодо перескладання.

Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку.

7.4. Відвідування занять.

Для студентів денної форми навчання відвідування занять є обов'язковим. Поважними причинами для неявки на заняття є хвороба, участь в університетських заходах, відрадження, які необхідно підтверджувати документами у разі тривалої (два тижні) відсутності. Про відсутність на занятті та причини відсутності студент має повідомити викладача або особисто, або через старосту. Якщо студент захворів, ми рекомендуємо залишатися вдома і навчатися за допомогою дистанційної платформи. Студентам, чий стан здоров'я є незадовільним і може вплинути на здоров'я інших студентів, буде пропонуватися залишити заняття (така відсутність вважатиметься пропуском з причини хвороби). За об'єктивних причин (наприклад, міжнародна мобільність або в період епідемій) навчання може відбуватись дистанційно – в онлайн-формі, за графіком, за погодженням з викладачем.

7.5. Бонуси. Студенти, які регулярно відвідували лекції (мають не більше двох пропусків без поважних причин) та мають написаний конспект лекцій, отримують додатково 3 бали до результатів оцінювання до підсумкової оцінки.

7.6. Участь в анкетуванні.

Наприкінці вивчення курсу навчальної дисципліни «Екологічне право» здобувачам буде запропоновано анонімно заповнити електронну анкету на

платформі MOODLE (5 питань). Заповнення анкети є важливою складовою навчальної активності здобувача, що дозволить оцінити дієвість застосованих методів викладання та врахувати пропозиції стосовно покращення змісту навчальної дисципліни «Екологічне право».

Також можна отримати додатковий **1 бал**, надавши відповідь на питання щодо Вашого враження стосовно курсу навчальної дисципліни «Екологічне право».

8. Ресурси і література:

8.1. Основна рекомендована література

1. Екологічне право : навч. посіб. / Т. П. Устименко, С. С. Бичкова, І. А. Боровська, О. С. Бурлака, С. В. Губарев ; за ред. Т. П. Устименко. – Київ : Алерта : Правова Єдність, 2016. – 289 с.
2. Мілімко Л.В., Артеменко О.В. Екологічне право України / Мілімко Л.В., Артеменко О.В. / Навчальний посібник. – К.: Компринт, 2015. – 288 с.
3. Екологічне право в запитаннях та відповідях : навч. посіб. / А. П. Гетьман, Г. В. Анісімова, В. Л. Бредіхіна та ін. ; за ред. А. П. Гетьмана. – Харків : Право, 2017. – 208 с.

8.2. Інформаційні ресурси

1. www.rada.gov.ua
2. Конституція України: Основний Закон України від 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – №30.
3. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40-41.
4. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 року // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 18.
5. Земельний кодекс України від 25.10.2001 р. // ВВР України. – 2002. - № 3.
6. Кодекс України про надра від 27.07.1994 р. // ВВР України.- 94 р. - №36.
7. Лісовий кодекс України від 21.01.1994 р. // ВВР України. – 94 р. - №17.
8. Водний кодекс України від 06.06.1995 р., № 213/95-ВР // ВВР України. – 1995 р. - №24.
9. Кримінальний кодекс України від 5 травня 2001 р. // Відомості ВР України, 2001 р.
10. Кодекс України про адміністративні правопорушення України від 7 грудня 1984 р. // Відомості ВР УРСР, 1984 р.- № 51, стаття 1122, Глава 7 – адміністративні правопорушення у сфері охорони природи, використання природних ресурсів, охорони культурної спадщини.
11. Про охорону навколишнього природного середовища. Закон України від 25 червня 1991 р. // ВВР України. – 1991 р.